

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 328. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357881088/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

et antikt Basrelief er fremstillet en Herme eller et andet Gudebillede af Sten, naar et Maleri forestiller et Maleratelier eller et Værelse, hvori der hænger Malerier, saa er det ligesom stærkere antydnet, at Basreliefet ikke selv vil gælde for Sten, at Maleriet ikke selv vil være Maleri, og af samme Art er Virkningen, naar i en Komedie en eller anden af Personerne udbryder: «Antager du mig for en Teateronkel?»

Endnu skarpere Lys falder der over Teaterillusionen, eller rettere endnu mere bringes den i Glemme, naar i et Stykke selve de optrædende Personer udfører en Komedie, som i Shakespeares *Skarsommernatsdrømmen* eller *Hamlet*. At de, som ikke deltager i dette Skuespil, ogsaa spiller Komedie, synes da besynderligt eller umuligt. Illusionen er her kunstigt forøget og dog samtidigt formindsket, idet Opmærksomheden henledes paa den. Det er tydeligt nok, at denne Leg med Sansbedraget er slaaet stærkt ned i Tieck og maatte gøre det. Da det er Illusionen, som gør Kunsten til Virkelighed og Alvor for Beskueren, er det gennem Brud paa Illusionen, at han ret for Alvor føler Kunsten som frit vilkaarligt Spil.

Tieck driver da ironisk Gæk med alt, hvad man plejer at lade uomtalt for ikke at forstyrre Illusionen. I *Den besvøvede Kai* spørger Kongen Prins Nathanael: «Men sig mig, naar De bor saa langt borte, hvorledes gaar det da til, at De kan tale vort Sprog saa flydende?» Nathanael: «Tys!» Kongen: «Hvad?» Nathanael: «Tys, tys — ti dog stille, ellers mærker Publikum dernede dog tilsidst, at det er i høj Grad unaturligt.» — Straks efter bemærker saa en af Tilskuerne: «Hvorfor kan Prinsen dog ikke hellere tale et fremmed Sprog og lade det oversætte af sin Tolk? — det er noget forbandet dumt Tøjeri.» Denne Tilskuerens Bemærkning er naturligvis spydig ment, rettet imod den platte Fordring til Naturlighed i Kunsten, for hvilken Iffland og Kotzebue var Talsmænd. Denne Fordring kom især til Orde i den franske Misforstaaelse af Aristoteles, i Læren om Rummets og Tidens Enhed. Hertil havde Schlegel efter Lessings Eksempel bemærket, at naar man allerede gjorde det store Spring, at anse Brædderne for Verden, kunde man sagtens gøre det mindre med, nu og da at lade Brædderne betyde forskellige Steder. Romantikerne anpriser derfor ogsaa uafsladeligt og som et højere Kunsttrin end vort nuværende den gamle Shakespeareske Scene, hvor en Seddel paa Kulissen simpelthen angav Stedets Beliggenhed. De, der for-